

<https://www.doi.org/10.26565/2220-7929-2025-68-03>
УДК 373.018.5(477.83-25)“653”

Мар’яна Долинська

докторка історичних наук, професорка
Український католицький університет
Вул. Іларіона Свенціцького, 17, 79011, Львів, Україна
Email: mardol@ucu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0604-4691>

ДО ПИТАННЯ ПОХОДЖЕННЯ МІСЬКИХ СІЛ У ПІЗНЬОСЕРЕДНЬОВІЧНОМУ ЛЬВОВІ

Вивчення просторової і територіально-адміністративної динаміки поселень із статусом сіл є підосною та інтеграційною складовою історії села. На українських землях, які належали до Польського королівства і згодом до Речі Посполитої, села мали 4 форми адміністративного підпорядкування. Переважна кількість сіл належали приватним власникам, як різним особам шляхетського звання, так і верхівці стану — магнатам. Деякі села були у власності духовних юридичних чи фізичних осіб — монастирів, шпиталів, керівництва кліру. Ще одна група перебувала в прямій залежності від держави і називалася королівськими селами або королівщиною. І, нарешті, невеличка кількість сіл підпорядковувалася магістрату якогось самоврядного міста, адміністративно перебувала під його юрисдикцією та територіально оточувала решту адміністративно підпорядкованих місту теренів. З документів ранньомодерного часу відомо, які села мали статус міських. Вони безпосередньо залежали від магістрату міста Львова, в науковому обігу

Як цитувати: Долинська М. До питання походження міських сіл у пізньосередньовічному Львові. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Історія»*. 2025. Вип. 68. С. 49–60. <https://www.doi.org/10.26565/2220-7929-2025-68-03>

How to cite: Dolynska M. Some Remarks on the Question of the Origin of Villages Owned by the Late Medieval Lviv. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series History*. 2025. No. 68. PP. 49–60. <https://www.doi.org/10.26565/2220-7929-2025-68-03> (In Ukrainian)

© Долинська М., 2025

 This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

є дати перших згадок про них. Села Зубря і Сихів були в корпоративній власності львівських райців, а селами Малехів і Скнилівок володіли відповідно монастирі Св. Лазара і Св. Духа, тобто села посередньо залежали від міського самоврядування. На сьогодні немає пояснення феномену, чому частина дарованих місту земель набула адміністративного статусу сіл, власником якого було самоврядне місто в особі магістрату, втіленого колективним органом управління міських райців. В статті доводиться, що денотат «село», відносно великої земельної нерухомості на периферіях адміністративно залежних від львівського магістрату теренів, виник стихійно та утверджувався поступово. Протягом пізнього середньовіччя кожне з пізніших міських сіл в документах міської ради іменувалося в різний спосіб — маєток, фільварок, власність, при чому офіційні документи провадилися латинською і старонімецькою мовою, так що поняття були розмаїтішими. Уніфікація відбулася в др. пол. XVI ст. з переходом канцелярії на старопольську мову.

Ключові слова: пізньосередньовічний Львів, міське село, Замарстинів, Клепарів, Голоско Мале, Голоско Велике, Брюховичі, Білогоща, Кульпарків, Зубря, Сихів, Малехів, Скнилівок.

Останнім часом не так в українських публікаціях і доповідях на конференціях, як в кулуарах озвучується необхідність студій ранньомодерного села і селян; і тут же йдеться про незначну джерельну базу, яка допомогла б виконати це завдання.

Як загальновідомо, в Польському королівстві та пізніше в Речі Посполитій села перебували під юрисдикціями чотирьох типів: приватні (магнатів і шляхти), королівські (державного скарбу), духовні (переважно юридичних церковних осіб) і міські. Останні швидше були винятком, ніж правилом, і в Руському воєводстві такими ще з пізньосередньовічного часу володів, здається, тільки Львів. Історики зрідка звертали увагу на ці утворення, хоча вивчення тематики започаткував у кандидатській дисертації «Селяни Львівських міських сіл у XV–XVII ст.» (Entsyklopediia, 302) ще в 50-х роках XX ст. львівський історик Ярослав Павлович Кісь, яка досі не була опублікована і, мабуть, вже ніколи не буде оприлюднена.

Відомо, що, названі міськими, села Замарстинів, Клепарів, Голоско Мале, Голоско Велике, Брюховичі, Білогоща і Кульпарків безпосередньо перебували під юрисдикцією магістрату, знаємо і ймовірні дати

перших згадок про кожне з них. Зубря і Сихів потрапили в колективну (корпоративну власність львівських райців), а Малехів і Скнилівок були власністю відповідно монастирів Св. Лазара з Галицького передмістя і Св. Духа з міста в мурах (Dolynska 2006, 89–94), тобто в посередній залежності від міського самоврядування. На сьогодні немає пояснення феномену, чому на частині дарованих місту земель утворилися не тільки передмістя, а й села, крім здогаду, що вони розкинулися на периферіях міської юрисдикції і займали порівняно великі площі (Dolynska, Karpal, Feloniuk 2014, 24).

Замарстинів відрізнявся від сусідніх Клепарова та обох Голосок тим, що, як видно вже з абрису плану, його лани тягнулися з півночі на південь, тоді як в межуючих з ним від заходу селах лани підпорядковувалися повздовжній осі схід–захід (Dolynska 2006, 88–94, 151–158). Послідовні студії історичної топографії львівських передмість, зокрема за методом ретроспективної локалізації нерухомості, спочатку вказали на місце розташування найдавнішого відомого львівського млина, власником якого під кінець XIII ст. був вїйт німецької самоврядної громади Бертольд Штехер; нині млин займав би ділянку на розі вулиць Замарстинівської і Хімічної, при чому остання збігається з каналізованим зараз руслом Полтви, а русло до початку XX ст. служило адміністративною межею між передмістям та селом Замарстинів; крім того, ймовірно, попри це русло по осі південний захід – північний схід тягнувся найдавніший львівський лан (Dolynska 2009, 290–296). Далі вдалося з'ясувати, що первісно Замарстинів належав не Зоммерштейнам, а Штехерам, що засвідчує акт від 1423 р. про продаж цієї нерухомості (Dolynska 2016, 63–65) і достатньо мальовничий опис терену Замарстинова в привілеї 1378 р.: «даємо [землі], що під горою, на горі і на рівнині гори, а також лани стільки, скільки можна обробити п'ятьма плугами»¹, за яким людині, знайомій з львівським культурним пейзажем, вимальовується образ навіть сучасних рівнини, схилу і плато на терені в межах вулиць Гетьмана Мазепи, Пилипа Орлика та Івана

¹ Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego Bernardyńskiego we Lwowie. Lwów, 1872. T. III. S. 52-53. Переклад з латини Соломії Гребеняк.

Миколайчука. Заміна власників нерухомості підтверджується і Актом від 25 січня 1605 року, де підтверджено факт продажу 1423 р. Аналіз денотатів до власних назв Виник, Подпреск і Шілкікут спростував традиційну локалізацію нерухомості Бертольда Штехера, здійснену Антіном Петрушевичем ще в 1864 р., і дозволив гіпотетично побудувати ядро первинної просторової локації кінця XIII ст. (Dolynska 2016, 61–66).

Хоча джерела не називають прізвища прибульців з міст Священної Римської імперії, які товаришували своєму війтові Бертольду наприкінці XIII ст., логіка підказує, що вони або їхні нащадки були власниками немалих земельних наділів, більш-менш співрозмірних до «алоду» віта Бертольда Штехера. Прізвища традиційно пов'язані з першими згадками про місцевості, які пізніше будуть вважатися міськими селами, звучать «ex cognomine germanico»² (від німецького прізвища*) (пер. з лат.): Кльоппер (Clorper), пов'язаний з Клепарівом, Ціммерман (Czimmirman) з Голоском Великим, Ганнель (Hannel) з Голоском Малим, Гандль (Handl) з Брюховичами і Гольдберг (Goldberg) з Кульпарковом (Dolynska 2006, 88–94). Причому статус власника переважно розпливчастий; їх називають або засновниками, або власниками міського села. На сьогодні найдавніші збережені документи з львівського магістрату датуються 80-ми роками XIV ст., тому згадки про акторів магістратських актових документів можуть свідчити, що згадані особи були найдавнішими громадянами магдебурзького Львова. Так, Йоган Гольдберг (Iohanes Goldberg) вже у 1382 р. придбав будинок поза Галицькою брамою; Ганко Кльоппер (Hanko Clorper) у 1384 р. мав якусь судову справу у Львові; Ціммерман (Czimmirman) у 1385 р. був власником дому в середмісті³. Мабуть, родини Кльоппера і Ціммермана мали можливість після другої земельної донації 1368 р., коли місто додатково отримало 30 ланів, якимось придбати лани, найближчі до середмістя, що вузькими сторонами

² Матеріали до історії села Замарстинів. ЦДІА УЛ (Центральний державний історичний архів України у Львові). Ф. 52, Оп. 1. Спр. 492. Арк. 109.

* Тут і далі, якщо не вказано інше, всі переклади належать авторці статті.

³ Pomniki dziejowe Lwowa z archiwum miasta / Wydał Dr. Aleksander Czołowski. Księga przychodów i rozchodów miasta 1388–1389. Lwow, 1896. Tom. I. S. 5, karta 5, akapit 25; s. 21, karta 26, akapit 133; s. 50, karta 66, akapit 313.

прилягали до маєтку Штехера, пізнішого Замарстинова, дещо пізніше хтось з Ганнелів вклинився між двох сусідів, зберігши для маєтку давнішу його назву — Голоско Мале. На час другого земельного надання 1368 р. західні окраїни Штехерівського алоду були одним з небагатьох вигідних вільних місць для закладення великих господарств, бо на межі з маєтком Штехера Полтва повертала на північний схід, де побіч її обох берегів жили з княжих, ба навіть давніших часів русичі, а на південь — скупчилося місто в мурах, де вже якийсь час мешкали не так давно зайшли вірмени і місцеві русичі.

Ймовірно, нащадки першоприбульців німецької громади офіційно закріпили свою земельну власність саме після другої донації 1368 р., хоча не можна виключати, що придбали нерухомості завдяки вказаному розширенню міської юрисдикції. Якщо прийняти другий варіант, то Гольдберги мусили почекати до третьої земельної донації 1415 р., щоб скористатися з можливості придбати велику земельну площу для свого володіння, названого згодом Кульпарків. А Гандлі придбали землі під Брюховичі не раніше 1444 р., коли відбулася четверта донація невимірними обшарами, яке Львів отримав для «заокруглення» території міської юрисдикції.

Відомо, що зафіксовані в історичній традиції перші письмові згадки про той чи той населений пункт, майже ніколи не відповідають даті його заснування, бо називали в будь-якому документі вже відоме читачу місто чи село (хоча, знову ж таки традиційно, такі згадки сьогодні прийнято вважати датою заснування об'єкта). Тож не дивно, що майбутні міські села в магістратській документації з'являються значно пізніше від століття донацій; згадки: про Клепарів — від 1419 р., Голоско Велике — кін. XIV ст., Голоско Мале — сер. XV ст., Кульпарків — 1425 р. і Брюховичі — 1444 р. (Dolynska 2006, 88–94). Територія Кульпаркова розкидалася достатньо далеко на південний захід від інших «німецьких» маєтностей, а Брюховичі продовжили смуги майбутніх міських, межуючи на півдні з Голоском Великим. У просторовій інтерпретації видно, що до ядра первинної локації (Замарстинів + млин Штехера + «перший» із сталанового наділу лан костелу Марії Сніжної) зі сходу прилягають 4 території, визнані пізніше міськими селами і власниками

яких були громадяни Львова німецького походження. Визбираючи названі перші згадки про майбутні міські села, історики не акцентують адміністративного статусу цих територій, деколи згадуючи, наприклад, що Клепарів був заснований як фільварок (Zubyk 1930, 90), а іншу нерухомість називають маєтком.

Так само, в документах не йдеться про адміністративний статус перелічених нерухомостей. Станом на XV ст. в прямій залежності від магістрату, на території ста ланів, крім Замарстинова, були Клепарів, Голоско Велике і Мале⁴. На обшарах — Кульпарків, Білогоша і Брюховичі, деколи йшлося ще й про Поріччя та Вольку (Воля Замарстинівська) (Dolynska, Kapral, Feloniuk 2014, 25). До моменту внесення перших семи поселень в шоси під узагальнюючим заголовком «Wioski mieskie», назви маєтків, що походили від прізвищ заможних громадян Львова німецького походження, вживалися з різними денотатами. Наприклад, 30 травня 1464 р. поряд з селом Замарстинів (Sommersteynis dorf) так само класифікується Клепарів (Clopper dorf), а назва Голоско, ще без поділу на Велике і Мале (Holowsko) вжита без денотата⁵. Декілька місяців раніше (15 лютого 1464 р.) до цієї власної назви вжили узагальнюючий член «алод»: «Penes allodium Holowsko nuncupatum»⁶ (біля фільварку під назвою Головско), а через чотири десятиліття (20 січня 1504 р.) — предіум: «predium Holowsko toto iure et tenutario»⁷ (маєток Головсько на всіх правах і володіннях). В Раецькій книзі щодо об'єкту Кульпарків жодного разу не застосований ніякий узагальнюючий член⁸, для прикладу «vendidit agrum in Goltberg, dictum Zalesznu»⁹ (продав орну землю в Кульпаркові, [про який] кажуть Залісний. Виглядає, що якщо місцевість згадувалася тільки для пояснення походження

⁴ Магістрат міста Львова. ЦДІА УЛ (Центральний державний історичний архів України у Львові). Ф. 52, Оп. 1. Спр. 395. Арк. 8зв.-9.

⁵ Раецька книга Львова (1460–1506) / Упор. М. Капраль, Б. Петришак. Львів 2020. С. 87. № 198.

⁶ Там само. С. 81. № 174.

⁷ Там само. С. 614. № 2445.

⁸ Там само. С. 239, 359, 366, 416, 482, 516; №№ 785, 1301, 1322, 1519, 1798, 1963.

⁹ Там само. С. 359. № 1301.

чи проживання особи — об'єкту актового документа, то це місце називали тільки власним іменем без денотату: «*communis nobili virgini Heduigi de Brzuchowicza*»¹⁰ (знатна дівчина Гедуїга з Брюхович).

Щоб спробувати пояснити розмаїття і певний хаос у вживанні різних денотатів щодо великої земельної власності громадян самоврядного Львова, варто повернутися в уяві до моменту переговорів і написання грамоти (Купчинський 2006, 738) князя Лева (на якій базується привілей Казимира III від 1352 р.) з представниками громади Бертольда Штехера. Спілкування найімовірніше відбувалося за участі тлумача і вжитку латини. Але представники обох сторін думали кожні своєю мовою. Враховуючи, що переважна більшість вживаних понять, а навіть простих термінів були багатозначними і мали розпливчастий характер (*fuzzy notion of meaning*), назвати однозначно земельну та інфраструктурні нерухомості було неможливо. Щоб знайти якийсь вихід, у грамоті використали відповідно латинські слова «*villa*» і «*allodium*», перше з яких можна перекладати і як «вілла», і як «село» (Гребеняк, Шепель, Долинська 2019, 51–52). Навіть якщо первісно йшлося про віллу/будинок/масток, який знаходився в межах наділу (алоду), то з часом поняття «*villa*» поширилося на всю нерухомість, саме ту, яку початково називали алодом. Помітивши таке використання слова як-не-як нащадками колишнього очільника громади, власники іншої великої нерухомої власності також уніфікували її статус до слова «*villa/willa*».

З XVI ст. в канцелярії Львова утвердився фіксований список так званих міських сіл. Для прикладу в шості від 1579 р. подано такий список: «*Zamerstinowa, Kolperkow willa, Bielochocza willa, Brzuchowicza willa, Maliechow willa, Holowsko maior villa*»¹¹. При розгляді питання застосування денотатів до місцевостей в цьому списку в око впадає, що до назви Замарстинів нема жодного узагальнювального члена, всі інші іменуються як «*willa/villa*», що далі вже перекладається як село «*wioska*». З високою ймовірністю на час складання переліку вже ніхто

¹⁰ Расцька книга Львова (1460–1506) / Упор. М.Капраль, Б.Петришак. Львів 2020. С. 495. № 1859.

¹¹ ASK (Archiwum Skarbu Koronnego). *AGAD* (Archiwum główne aktów dawnych). Dział I. Sygn. 18, K. 888.

не сумнівався, що Замарстинів вважається міським селом. У такий спосіб на північно-східній околиці юридично залежної від Львова території утворилася система сіл, які прийнято називати міськими і що своєрідно виокремлює Львів серед міст магдебурзького устрою. Отже, із первинно взаємозамінних термінів *allodium*, *predium*, *forwerk*, *villa* закріпився тільки останній і в польськокомовному варіанті протривав до 1772 р., коли після приєднання до Австрійської монархії міські села були виведені з-під міської юрисдикції і прирівняні в статусі до інших сіл. У випадку узагальнювального члена «село», тут спрацювала відома прикмета, що назва зумовлює долю. Принаймні, з XVI ст. магістрат Львова вважав ці сільця власністю міста і вимагав від мешканців таких само повинностей, як і від селян сіл інших юрисдикцій.

Якщо нерухомість власників концентрувалася не на периферіях передмість, то поняття *villa*, *dorf*, *dorffer*, *durff* або *allodium*, *predium*, *forwerk*, *forwerg*, *vorwergk*, *vorwark*, *forwerk* не застосовувалися. Якщо виключити поняття-об'єкти, котрі згодом трансформувалися в узагальнювальний член назви «*wioska*» (сільце), то залишаються ті, які описували невеликі наділи на близькій до «міста в мурах» частині передмістя. Обережно можна стверджувати, що до 1414 р. названі терміни не використовувалися на найближчих до середмістя теренах, які найдавніше освоювалися для ремесел і сільськогосподарських робіт, зокрема, можливо, тому що наділи, ближчі до міських мурів, були меншими від тих на периферії.

З вищого опису трансформації декількох різномовних термінів в поняття [невелике] село та впливає, що в натурі не було надто багато видів нерухомості. Її умовно можна поділити на велику земельну нерухомість, малі реальності, забудову та комунікації. Під завершення пізнього середньовіччя велика нерухомість майже тотально сприймалася як «село» чи радше «сільце». Аналогічно до утворених на донаційних теренах міських сіл безпосередньої магістратської юрисдикції, посередньо приєднані шпитальні (Малехів і Скнилівок) та раецькі (Зубря і Сихів) теж отримали адміністративний статус сіл, тим більше, що вони вже були селами інших юрисдикцій перед приєднанням.

З менш-більш чіткої картини адміністративних утворень на правово залежній від магістрату території Львова випадають об'єкти з назвами Волиця і Поріччя. В оригінальних документах міські писарі переважно вживали тільки власні назви, уникаючи денотатів. Наприклад, у витягу щодо села Замарстинова під 1502 р. йдеться «Wolica y Zarzecze albo Porzecze zasiadło» (Волиця і Заріччя або Поріччя розкинулися), чи у 1608 р.: «przy Porzecu Woli Zamerstynskiey», хоча в підсумковому розділі «Porzuce y Wola Zamerstinska Nr. 5» розпочинають перелік міських сіл¹². Обидва поселення знаходилися на осушеному болоті при березі Полтви і внаслідок зміни русла початково не сплачували чиншу ні місту, ні королівському старості (Dolynska 2006, 154–155), так що початково жоден урядовець не завдавав собі труда визначити їхній (об'єднаний) адміністративний статус. Сумарно займали 5 ланів (приблизно 125 га), то ж могли вважатися, як селами, так і передміськими осадами. У XVIII ст. назва Поріччя іррадіює на східну околицю королівського Краківського передмістя (Feloniuk 2016, 80–83) (Старостинську юридику), а первісні об'єкти, Поріччя і Волиця, зникають з фіскальних документів.

На ранньому етапі значна кількість понять, які могли застосовуватися до аналогічних об'єктів нерухомої земельної власності, свідчить про неуніфікованість понять, що описувалися назвами. Узгодження денотатів ускладнювалося використанням в канцелярії і побуті різних мов. За місцевостями, які називали Поріччя і Волиця, денотати не закріпилися, очевидно тому, що і об'єкти були приєднані до інших адміністративних одиниць.

Поняття «село» (willa, wioska) є достатньо пізнім. Його походження є радше термінологічним, а адміністративний і навіть соціальний характер цих утворень мають похідний характер.

¹² Магістрат міста Львова. ЦДІА УЛ (Центральний державний історичний архів України у Львові). Ф. 52, Оп. 1. Спр. 492. Арк. 111зв.; Спр. 395. Арк. 8 зв.

Список літератури / References

Dolynska M., Kapral M., Feloniuk A. Rozvytok mista u pizn'omu seredniiovichchi ta ranniomodernyi chas (prostir imeshkantsi). *Atlas ukrains'kykh istorychnykh mist / Za nauk.* red. M. Kapralia. K.: DNVP «Kartohrafiia», 2014. T. 1: Lviv. 95 s. (In Ukrainian)

Долинська М., Капраль М., Фелонюк А. Розвиток міста у пізньому середньовіччі та ранньомодерний час (простір і мешканці). *Атлас українських історичних міст / За наук.* ред. М. Капралю. К.: ДНВП «Картографія», 2014. Т. 1: Львів. 95 с.

Dolynska M. Istorychna topohrafiia Lvova 14-19 st. Lviv: NU«LP», 2006. 356 s. (In Ukrainian)

Долинська М. Історична топографія Львова XIV-XIX ст. Львів: НУ«ЛП», 2006. 356 с.

Dolynska M. Elementy prostorovoi lokatsii na krakivs'komu peredmisti piznioseredniiovichnoho Lvova. *Rehionalna istoriia [Regional History]*. 2009. № 3. S. 287–297. (In Ukrainian)

Долинська М. Елементи просторової локації на краківському передмісті пізньосередньовічного Львова. *Регіональна історія*. 2009. № 3. С. 287–297.

Dolynska M. Nerukhomis' nimetskoi rodyny Shtekheriv v piznioseredniiovichnomu Lvovi: tradytsiinyi ta interdystsyplinaryi pohliad. *Fenomen multykulturnosti v istorii Ukrainy i Pol'shchi: materialy mizhnarodnoi naukovoii konferentsii.* Kharkiv: KhNPU im. H. S. Skovorody, 2016. S. 61–66. (In Ukrainian)

Долинська М. Нерухомість німецької родини Штєхєрів в пізньосередньовічному Львові: традиційний та інтердисциплінарний погляд. *Феномен мультикультурності в історії України і Польщі: матеріали міжнародної наукової конференції.* Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2016. С. 61–66.

Entsyklopediia istorii Ukrainy: u 10 t. / red. rada: V. M. Lytvyn (holova) ta in.; NAN Ukrainy, Instytut istorii Ukrainy. Kyiv: Nauk. dumka, 2021. Dodatkovyi tom. Knyha 1. 761 s. (In Ukrainian)

Енциклопедія історії України: у 10 т. / ред. рада: В. М. Литвин (голова) та ін.; НАН України, Інститут історії України. Київ: Nauk. dumka, 2021. Додатковий том. Книга 1. 761 с.

Feloniuk A. Tarnavka i Porichchia — iurydyky lvivs'koho dominikan'skoho monastyria Bozhoho tila. *Visnyk Lvivs'koho universytetu. Seriia istorychna.* 2016. Spetsvyypusk. S. 67–99. (In Ukrainian)

Фелонюк А. Тарнавка і Поріччя — юридики львівського домініканського монастиря Божого Тіла. *Вісник Львівського університету. Серія історична [Bulletin of Lviv University. Historical series]*. 2016. Спецвипуск. С. 67–99.

Hrebeniak S., Shepel H., Dolynska M. Pryvilei korolia Kazymyra III vid 22 serpnia 1352 r.: istorychne tlo, struktura dokumenta, pereklad, komentari. *Misto: istoriia, kultura, suspilstvo. E-zhurnal urbanistychnykh studii* [The City: History, Culture, Society]. Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, Istorychnyi fakultet Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. 2019. № 6. S. 47–52. (In Ukrainian)

Гребеняк С., Шепель Г., Долинська М. Привілей короля Казимира III від 22 серпня 1352 р. Історико-філологічна перспектива: історичне тло, структура документа, переклад, коментарі. *Місто: історія, культура, суспільство. Е-журнал урбаністичних студій / Інститут історії України НАН України, Історичний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Київ, 2019. № 6. С. 47–52.*

Kupchynskiy O. Akty I materialy Halysko-Volyns'koho kniazivstva XIII – pershoi polovyny XIV stolit'. Doslidzhennia. Teksty. Lviv, 2004. 1285 s. (In Ukrainian)

Купчинський О. Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV століть. Дослідження. Тексти. Львів, 2004. 1285 с.

Zubyk. Gospodarka finansowa miasta Lwowa w latach 1624–1635. Lwów, 1930. 496 s.

Maryana Dolynska

Doctor of Historical Sciences, Professor

Ukrainian Catholic University

17 Illarion Svetsitsky St., 79011, Lviv, Ukraine

Email: mardol@ucu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0604-4691>

SOME REMARKS ON THE QUESTION OF THE ORIGIN OF VILLAGES OWNED BY THE LATE MEDIEVAL LVIV

The spatial and administrative dynamics of settlements with the status of a village is a fundamental component of rural history. In the ethnically Ukrainian part of the Kingdom of Poland (after the Union of Lublin — the Polish-Lithuanian Commonwealth), villages were divided into four categories. The vast majority belonged to magnates, middle and petty nobility. Some were owned by the both Churches, namely monasteries, hospitals, and the higher clergy. Still another group was in the royal domain. Finally, a small number of villages in the vicinity of self-governing towns were subject to town councils. Early modern documents allow one to find out which villages pertained to that last category. The ones in question were subordinate to the municipality of Lviv. It ought to be noted that the dates of their first mention are known to scholars. The villages of Zubrya

and Sykhiv belonged to the Lviv town council, and those of Malekhiv and Sknylivok — to the monasteries of St. Lazarus and St. Spirit, respectively. Therefore the municipal government had indirect jurisdiction over the last two villages as well. Historians still don't know why some of the lands granted to Lviv acquired the status of a village. The author argues that the large estates on the town's periphery began to be called 'village' gradually and without any established reason. During the Late Middle Ages, each of them was referred to in the municipal documents differently: an estate, a manor, a property. The documents were written in Latin and German (whether it was Early New High German or Early New Low German, or both, is beyond the subject of the article), consequently the designations show even more variety. Unification came in the second half of the 16th century when the municipal chancery adopted Middle Polish.

Keywords: Late Medieval Lviv, village, Zamarstyniv, Klepariv, Holosko Male, Holosko Velyke, Briukhovychi, Bilohoshcha, Kulparkiv, Zubria, Sykhiv, Malekhiv, Sknylivok.

Дата першого надходження статті до видання: 01.09.2025.

Date of the article's initial submission to the Journal: 01.09.2025.

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 12.11.2025.

Date of acceptance of the article for publication after peer review: 12.11.2025.

Дата публікації: 30.12.2025.

Date of publication: 30.12.2025.